

гуманітарну допомогу. Спектр джерел у таких текстах ширший: від офіційних джерел до активістів, представників громадських організацій («У Запоріжжі завершили консервацію пошкодженої багатоповерхівки», «Мешканці Запорізької області можуть безкоштовно евакуюватися до безпечних регіонів»). Акценти у цих повідомлення нині зміщені, вони переважно стосуються безпеки громадян, алгоритму дій в небезпечній ситуації тощо. 10% текстів, які ми виділили як такі, що не стосуються війни, розповідають про поточні новини Запоріжжя й області. У цьому сегменті проблематика досить широка і залежить від інформаційних приводів, створених переважно місцевою владою, бо діяльність інших організацій дещо обмежена через через безпекові причини. Тому ці новини розповідають про роботу поліцейських, рятувальників, діяльність депутатів міської ради тощо («Депутати збільшили фінансування дітей-сиріт», «Комунальники отримали нову техніку», «У Запоріжжі поліція викрила шахрая»).

Наша розвідка демонструє, що інформаційний порядок денний мешканців Запорізької області сьогодні формується виключно навколо новин про війну та її наслідків, що цілком закономірно, зважаючи на наближеність фронту. Обидва онлайн-медіа приділяють цій темі значну увагу. Якщо за проблематикою новин досліджувані платформи дуже схожі, то форма подачі матеріалу дещо відрізняється. «061.ua» у цьому контексті більше застосовує візуальні форми подачі інформації: фоторепортажі, відео, скріни. «Inform.zp.ua» більше тяжіє до текстової подачі матеріалу з додаванням окремих світлин.

Вивчаючи зміст новинних повідомлень, ми не брали до уваги матеріали, сформовані за межами стрічки новин. Тому свідомі того, що історії бійців, волонтерів, переселенців; аналітичні, розслідувальні публікації лишилися за межами нашої розвідки, що розглядаємо як перспективу подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Підгородецька М., Стеблина Н. Роль регіональних ЗМІ під час війни. Моніторинг онлайн-видань Вінниччини. *Прикладні аспекти сучасних міждисциплінарних досліджень: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції*. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса. 2022. С. 44–48.
2. Топ-10 ЗМІ Запорізької області. URL : <https://uaspectr.com/2020/06/05/top-10-zmi-zaporizkoyi-oblasti/>
3. Українські медіа, ставлення та довіра у 2022 році : Опитування USAID-Internews щодо споживання медіа. Київ. 2022. 102 с.

*Елеонора Цуріна,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Харківський національний університет імені Василя Каразіна,
м. Харків, Україна*

ВПЛИВ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ФАЗИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА СПЕЦІАЛІЗОВАНІ МЕДІА

Повномасштабна фаза російсько-української війни суттєво вплинула на всі сфери життя українського суспільства, у тому числі на журналістику. Серед трансформацій і викликів, які спричинив останній рік: зміни джерел фінансування та бізнес-моделей редакцій, зменшення кількості рекламодавців і спонсорів, робота журналістів в умовах психологічного тиску, збільшення навантаження на працівників ЗМІ, скорочення, цензурування, зміна посилу медіаповідомлень, жанрово-тематичні трансформації, кооперація у створенні продукту тощо [1; 6; 7]. Таких змін зазнали як мейнстримні медіа, так і спеціалізовані. Проте поки немає комплексних досліджень,

які б оцінювали вплив повномасштабної війни саме на останні. Про актуальність цього питання свідчить той факт, що велика кількість спеціалізованих медіа більше відчули на себе необхідність адаптуватися до нових реалій, оскільки традиційно публікований ними контент тимчасово втратив свою актуальність [2; 3].

DOU.ua – українське медіа для IT-спеціалістів, яке існує з 2005 року. На сьогоднішній день воно як спільнота об'єднує 624 тисячі фахівців. Загалом сайт отримує більше дев'яти мільйонів переглядів на місяць. Структура медіа складається з форуму, анонсів подій, вакансій, статистичних даних і стрічки, де викладаються матеріали, написані журналістами (статті, інтерв'ю, новини, огляди тощо).

На основі аналізу контенту стрічки та наданої внутрішньоредакційної статистики, ми можемо виділити наступні трансформації у роботі видання, спричинені повномасштабним вторгненням Росії:

1. *Звернення до місіонерської журналістики*, «яка свідомо захищає загальнолюдські цінності, мир і спокій у державі, протистоїть її руйнуванню» [5, с. 145]. Цей аспект у тому числі реалізовується зборами коштів на потреби ЗСУ. Так, на кінець 2022 року спільнотою було зібрано приблизно 2,7 мільйони доларів [4].

2. *Перегляд контент-плану*, що полягає в активній роботі з ситуативними темами.

3. *Збільшення інформаційного сегменту*. Новини стали з'являтися у стрічці незадовго до початку повномасштабної війни. За лютий 2022 року було опубліковано 21 матеріал цього жанру. Для порівняння, за березень того ж року у стрічці нараховується 166 новин, тобто середня кількість новин на день зросла приблизно в сім разів.

4. *Впровадження нових форматів* як реакція на звуження тематичного спектру.

Для оцінки успішності адаптаційних заходів, до яких вдалося спеціалізоване видання DOU.ua після початку повномасштабної війни, ми проаналізували внутрішньоредакційну статистику переглядів стрічки. Так, у січні 2022 року їхня кількість становила приблизно 1 мільйон 300 тисяч, у лютому – 1 мільйон. Спостерігалось суттєве збільшення у березні до 2 мільйонів 100 тисяч, а потім повернення до показників початку року у квітні – 1 мільйон 350 тисяч і збереження того ж рівня переглядів у наступні місяці.

Вважаємо перспективним подальше вивчення впливу повномасштабної війни на українські спеціалізовані медіа.

Список використаної літератури

1. Гоцур О. Особливості функціонування медіаринку України в умовах війни (лютий-вересень 2022 року). *Communications and Communicative Technologies*. 2022. Вип. 22. С. 47–53. URL: <https://cct.dp.ua/index.php/journal/issue/view/18>.

2. Жабська Є. Як спеціалізовані ЗМІ адаптуються до нових умов роботи?. *Платформа ТЖ*. 19.07.2022. URL: <https://tj.org.ua/yak-specjalizovani-zmi-adaptuyutsya-do-novyh-umov-roboty/>.

3. «За клавіатурою — не в окопі, тому всі стискають зуби і продовжують працювати». Керівники медіа про плюси 2022 року, частина друга. *Детектор медіа*. 2.01.2023. URL: <https://detector.media/community/article/206597/2023-01-02-za-klaviaturoyu-ne-v-okopi-tomu-vsi-styskayut-zuby-i-prodovzhuyut-pratsyuvaty-kerivnyky-media-pro-plyusy-2022-roku-chastyna-druga/>.

4. Майже 100 млн грн збрала спільнота DOU на ЗСУ за 2022 рік. Інфографіка. DOU.ua. 19.12.2022. URL: <https://dou.ua/forums/topic/41296/>.

5. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 496 с.

6. Тиравський В. Як змінилась українська журналістика за рік війни. *Foreign Ukraine*. 4.03.2023. URL: <https://foreignukraines.com/2023/03/04/how-ukrainian-journalism-changed-during-the-year-of-the-war/>.

7. Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія. С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.

*Ольга Пелешок,
доктор філософії з журналістики (PhD),
асистент кафедри журналістики,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

РАЙОННІ ГАЗЕТИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ: ПІДСУМКИ РОЗДЕРЖАВЛЕННЯ

Протягом останніх років Україна працює над створенням сприятливого середовища для розвитку незалежної преси. Відтак, нині спостерігається зменшення впливу держави на мас-медіа і посилення ролі приватних та незалежних ЗМІ. Це включає приватизацію державних ЗМІ, зміну власників та редакційних політик, а також збільшення конкуренції в галузі медіа.

Мета публікації – підсумувати етап роздержавлення районної преси Тернопільщини, який завершився у грудні 2018 року.

Районна преса – невіддільна складова інформаційного простору України, яка виконує важливу роль у забезпеченні комунікації з місцевими громадами і «є чи не основною платформою для обговорення місцевих проблем, однією з ланок соціальних комунікацій, що постійно прагне розширити свою аудиторію, залучити її до суспільних перетворень» [4, с. 26].

Роздержавлення преси в Україні було одним зі стратегічних завдань після отримання незалежності в 1991 році. Цей процес мав на меті перетворити державні ЗМІ на незалежні, самостійні медіаорганізації, які б не були контрольовані державою. Відтак, у 1999 році, розпочався процес обговорення питань про роздержавлення. Верховна Рада України ухвалила низку постанов у яких було визнано за необхідне прискорити розробку концепції роздержавлення ЗМІ, проте лише у 2003 році вищим законодавчим органом були проведені парламентські слухання на яких було прийнято постанову про внесення до порядку денного розгляд законопроекту «Про Концепцію роздержавлення ЗМІ». На жаль, тоді його так і не було ухвалено.

За час від 2003 до 2006 року спостерігався найбільш результативний етап роздержавлення друкованих ЗМІ. Він «завершився громадським обговоренням проекту Закону України «Про реформування державних та комунальних друкованих засобів масової інформації» за підтримки міжнародного фонду «Відродження» [1, с. 21]. У 2010 році у Верховній Раді України було зареєстровано два законопроекти, спрямованих на роздержавлення ЗМІ: «Про реформу державної та комунальної преси» та «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації». «Однак, жоден з законів щодо роздержавлення друкованих ЗМІ так і не було винесено на розгляд у сесійну залу Верховної Ради – політичні сили не знайшли консенсусу з цього питання» [8, с. 323].

1 грудня 2014 року народні депутати Микола Томенко та Олександр Абдулін подали законопроект, який після певних змін був прийнятий 24 грудня 2015 року як Закон України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації». Він набув чинності з 1 січня 2016 року і завершився у грудні 2018